

Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 12.01.2022 klo 13.00–15.37

Paikka: Teams-kokous etäyhteydellä

Osallistujat:

Valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	varapuheenjohtaja (SDP)
Jussi Silvonen	(Vas.)
Reetta Angelvo-Riipinen	(PS)
Päivi Riihilahti-Syvänen	(Kok.)

Järjestöjen edustajat:

Lahja Sjöblom	varapuheenjohtaja, Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Liisa Hangonmäki	Helsingin Kunnalliset Eläkeläiset
Marja Ruotsalainen	Pääkaupunkiseudun omaishoitajat
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Pirjo-Liisa Kangasniemi	Helsingin kansallinen senioripiiri
Pirkko Linder	Helsingin seurakuntayhtymä
Susanna Lehtovaara	Jade-yhteisö
Teija Mikkilä	Helsingin Muistiyhdistys

Kaupungin toimialojen pysyvät asiantuntijat:

Minna Kaattari	Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Satu Luomajoki	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Seija Meripaasi	Sosiaali- ja terveystoimiala
Stina Högnabba	Kaupunginkanslia

Muut kaupungin edustajat

Titta Reunanen	vuorovaikutuspäällikkö, kaupunginkanslia
Tiina Lappalainen	vammaisiamies, kaupunginkanslia

Sihteeri

Outi Paulig	suunnittelija, kaupunginkanslia
-------------	---------------------------------

Asiantuntijavieraat:

Tuija Mustajärvi	suunnittelija, kaupunginkanslia (kohta 6)
Mari Flink	osastonjohtaja, HSL (kohta 15, klo 15.00 alkaen)

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00 ja toivotti kaikki osallistujat tervetulleiksi.

2. Osallistujien toteaminen

Todettiin osallistujat ja etukäteen ilmoitetut esteet: Kaupunkiympäristötoimialan edustajalle Pirjo Tujulalla oli työeste, varahenkilö ei päässyt myöskään osallistumaan. Sote-toimialan edustaja Seija Meripaasi joutuu osallistumaan toiseen kokoukseen klo 14.30–15.00.

3. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin ja kohtaan muut asiat ilmoitettiin kaksi asiaa.

4. Edellisen kokouksen muistio

Muistio vanhusneuvoston [kokouksesta 8.12.2021](#) oli jaettu neuvostolle 16.12.2021. Muistiosta ei ollut huomautuksia, joten se hyväksyttiin.

5. Muistion tarkastus

Muistion tarkastajiksi valittiin Päivi Riihilahti-Syvänen ja Lahja Sjöblom.

6. Lausunto Helsingin kaupunkiyhteisen palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman luonnoksesta

Kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikkö koordinoi kaupunkiyhteisen palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022–2025 valmistelua. Vanhusneuvostolta oli pyydetty lausuntoa suunnitelmaluonnoksesta 24.1.2022 mennessä. Suunnitelma on tarkoitus viedä kaupunginhallituksen käsittelyyn 14.2.2022. Materiaali oli jaettu neuvostolle 20.12.2021 ja täydennetty versio (lisäyksenä kaupunkiyhteisiä tavoitteita koskeva taulukko, kohta 3.1.) kokouksen asialistan yhteydessä.

Suunnittelija Tuija Mustajärvi esitteli luonnoksen, minkä jälkeen käytiin keskustelu. Keskustelussa todettiin mm., että ikääntyneitä koskevia asioita käsitellään tarkemmin muualla, etenkin ikääntyneiden hyvinvointia edistävässä työssä. Sukupuolten tasa-arvotyön ja yhdenvertaisuustyön tulee koskettaa ihmisiä iästä riippumatta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan on pyritty nostamaan sellaisia kaupungin palvelutoimintaan liittyviä asioita, jotka eivät näy muissa suunnitelmissa. Digitaalinen ja taloudellinen yhdenvertaisuus sekä palvelujen saavutettavuus ovat käytännön elämässä merkittäviä yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä, vaikka ne eivät suoranaisesti kuulu tämän suunnitelman vastuualueelle. Kaupungin pitää panostaa enemmän ikääntyneiden digitaalisen yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Keskustelussa tuli esille myös naisiin, erityisesti ikääntyneisiin naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta. Suomihan on tunnetusti lähisuhdeväkivallan kärkimaa Euroopan Unionin alueella. Mustajärvi totesi, että asiaa varten on perustettu lähisuhdeväkivaltakoordinaattorin tehtävä. Koordinaattori aloitti vuoden alussa. Häneen voi olla yhteydessä suoraan.

Todettiin myös, että ruotsinkieliset eivät kuulu kohtaan ”kansalliset vähemmistöt”, koska ruotsi on toinen kansalliskieli. Keskusteltiin myös intersektionaalisuudesta (ns. risteävät vaikutukset, esim. kielivähemmistöön kuuluminen ja sukupuoli), ikääntyneiden köyhyydestä, lähisuhdeväkivallasta, syrjäntäkokemusten ilmoittamisesta ja mittaamisen haasteista. Vanhusneuvosto piti asiaa tärkeänä ja valmistelijat totesivat saadun palautteen hyödylliseksi.

Keskustelun pohjalta laaditaan luonnos lausunnoksi. Se jaetaan neuvostolle ja lausunto valmistellaan sähköpostitse.

7. Kotihoidon palvelujen arviointi/tarkastuslautakunnan tietopyyntöön vastaaminen

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan vuodelle 2021 sisältyy arviointi Kotihoidon järjestäminen ja alueellinen saatavuus. Tarkastuslautakunnan arviointia

varten oli koottu runsaasti materiaalia, jota haluttiin vielä täydentää näkökulmaa vanhusneuvoston näkemyksillä. Neuvostolta oli pyydetty tammikuun aikana vastauksia kysymyksiin:

- Mitkä asiat toimivat Helsingin kotihoidossa mielestänne hyvin?
- Mitkä asiat vaativat Helsingin kotihoidossa mielestänne kehittämistä?
- Onko tiedossanne, että säännöllisen kotihoidon piiriin pääsyssä olisi alueellisia, eli kotihoitoyksiköiden välisiä, eroja?

Asiasta oli käyty etukäteen sähköpostikeskustelua, jota jatkettiin kokouksessa. Todettiin palvelujen toimivan osittain hyvin, mutta huolestuttavia puutteita ja alueellisia eroja on. Ongelmat liittyvät suureksi osaksi henkilöstöpulaan, osaamisen ja toimintakäytäntöjen eroihin sekä siihen, että ympärivuorokautisen hoitopaikan saannin kriteerit ovat niin tiukat. Ikääntyneiden ja kotihoitopalvelua tarvitsevien lukumäärä kasvaa Helsingissä koko ajan. Erityisen hankalassa asemassa ovat ilman lähimaisia olevat iäkkäät ja muistisairauksista kärsivät.

Keskustelun pohjalta laaditaan luonnos lausunnoksi. Se jaetaan neuvostolle ja lopulliset vastaukset valmistellaan sähköpostitse. Ne ehditään viimeistellä vielä työvaliokunnan kokouksessa 26.1.22.

8. Lausunto toivomusponnosta, joka koskee Koivusaaren rantojen luonnonmukaisuutta, käytettävyyttä ja saavutettavuutta

Vanhusneuvostolta oli pyydetty 31.1.2022 mennessä lausuntoa Eva Biaudétin, toivomusponnosta: ”Valtuusto pyytää selvittämään mahdollisuudet merkittävästi lisätä Koivusaaren rantojen luonnonmukaisuutta ja rantojen käytettävyyttä ja saavutettavuutta eri ihmisryhmille siten, että niistä tulee mahdollisimman elävät ja monikäyttöiset.”

Vanhusneuvostolle oli jaettu tiedoksi vammaisneuvoston ponnesta antama lausunto. Vanhusneuvosto oli keskustellut asiasta sähköpostitse ja pitänyt tärkeänä Koivusaaren rantojen pitämistä kaupunkilaisten käytössä. Sihteeri oli laatinut lausuntoluonnoksen, joka esitettiin osallistujille. Keskustelussa tätä kantaa puollettiin edelleen ja luonnos hyväksyttiin lausunnon pohjaksi.

9. Lausunto toivomusponnosta, joka koskee Pasilan Messukeskuksen sisäänkäynnin esteettömyyttä

Vanhusneuvostolta on pyydetty 28.2.2022 mennessä lausuntoa Sirpa Asko-Seljavaaran toivomusponnosta: ”Kun Pasilan Messukeskus rakentaa uuden sisäänkäynnin ja laajentaa kongressitilojaan, valtuusto pyytää kaupunginhallitusta selvittämään, että pyritään kiinnittämään erityistä huomioita tilojen esteettömyyteen asiakkaiden liikkumisen helpottamiseksi.”

Todettiin, että myös vammaisneuvosto antaa asiasta oman lausuntonsa aika-
taulun puitteissa. Vanhusneuvosto puoltaa toivomusponnen esitystä. Selvitys on tärkeä, erityisesti siksi että Messukeskuksessa järjestetään messujen lisäksi monenlaista toimintaa, kuten yleisötilaisuuksia ja massarokotuksia.

10. Kaupungin hyte-työn (hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä työ) eteneminen

Kaupunginkanslian asiantuntija Stina Högnabba esitteli asiaa. (Materiaali jaettu neuvostolle). Hyte-työ rakentuu terveys- ja hyvinvointierojen vähentämiseksi. Kaupungin hyte-ohjausryhmä käyttää tilasto- ja tutkimustietoa ja niiden pohjalta viedään työtä eteenpäin. Hyvinvointisuunnitelma tehdään koko valtuustokaudelle eli vuoteen 2025 asti. Sote-uudistuksen myötä se tehdään yhdessä HUS:n kanssa.

Osana tätä työtä tehdään lakisääteinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, samoin kuin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Hyvinvointisuunnitelmaan on tulossa kaupungin yhteisiä asioita. Aiempi malli oli, että toimenpiteet koottiin toimialojen taloussuunnitelmista, mutta näin ei enää toimita.

Hyvinvointisuunnitelma oli alun perin tarkoitus saada päätöksentekoon valtuustoon huhtikuussa. Tähän on tullut kahden kuukauden lisäaika, syynä päävalmistelijan siirtyminen kaupungin muihin tehtäviin (ns. koronatakkoot).

Aiemmin toimineen ikäohjelman verkoston tilalle on päätetty perustaa uusi työryhmä, Ikääntyneiden hyvinvointia edistävä verkosto. Siihen ollaan kokoamassa kultakin kaupungin toimialoilta yksi jäsen, varajäsen ja valmistelusihteeristö. Vanhusneuvostolta on pyydetty yksi jäsen ja varajäsen. Stina esitteli verkoston tehtävät. Sen ensimmäinen kokoontuminen oli jo 12.1. aamupäivällä, vanhusneuvostosta mukana Auni-Marja ja Olli, jotka osallistuivat aiemmin asiaa koskevaan valmistelevaan työpajaan.

Tehtävä on vanhusneuvoston kannalta tärkeä ja neuvoston puheenjohtajan mukanaolo todettiin jatkossakin aiheelliseksi. Auni-Marja totesi olevansa käytettävissä varsinaiseksi jäseneksi ja Olli puolestaan varajäseneksi. Päätettiinkin, että varsinainen jäsen on Auni-Marja Vilavaara ja varajäsen Olli Salin.

Keskusteltiin ohjelman valmisteluun liittyvistä asioista, kuten suhteesta talousarviovalmisteluun ja mahdollisuuksista edistää osallisuutta esim. alueellisilla työpajoilla. Todettiin tärkeäksi selvittää valmistelumateriaalin julkisuusaste ja jakamisen mahdollisuudet.

11. Vanhusneuvoston osallistuminen Malmin sairaalan uudishankkeen digitaalisten palvelujen suunnitteluun

Vanhusneuvostolle oli tullut 20.12.2021 pyyntö nimetä osallistuja vanhusneuvoston edustaja Malmin uuden sairaalahankkeen digitaalisia palveluita koskevaan työhön. Asiasta oli jaettu neuvostolle tarkempaa materiaalia.

Päivi Riihilahti-Syvänen ja Jussi Silvonen päätettiin neuvoston edustajiksi ja heille välitetään pikaisesti työryhmän kokoontumisajat.

12. Kevään kokouksien aiheet, päivitys

Kevään kokouskalenteri varmistuneiden ja suunniteltujen aiheiden pohjalta oli jaettu neuvostolle viimeksi 3.1.2022. Kokouksessa todettiin helmi-, maaliskuu- ja huhtikuun kokousten pääsisällöt:

Helmikuu, 9.2. klo 13.00–15.30: pääaiheena kaupunkiympäristötoimialan asioihin osallistuminen ja vaikuttaminen.

Maaliskuu, 9.3. klo 13.00–15.30: pääaiheina sote-uudistus ja sote-palvelut.

Huhtikuu, 6.4. klo 13.00–15.30: pääaiheina kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut, kaupungin talous ja osallistuva budjetointi.
Toukokuun kokous on 11.5. klo 13.00–15.30 ja aiheet vielä suunnitteluasteella.

Kokousaiheet perustuvat neuvoston toimintasuunnitelmaan. Tarkennuksia on vielä tulossa ja kokouksia valmistellaan tarkemmin työvaliokunnassa. Aikataulu jaetaan neuvoston jäsenille uudestaan.

13. Muut asiat

- Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan edustaja Minna Kaattari kertoi Ikääntyneiden helsinkiläisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukemisen avustusjaon valmistelutilanteesta. Materiaalia on jaettu neuvostolle. Haku käynnistyi 10.1. ja jossa on kaksi miljoonaa euroa. Tällä kertaa painotetaan kulttuuria. Toiminnan tarkoituksena on tavoittaa erityisesti niitä kotona asuvia iäkkäitä, jotka eivät ole kaupungin palvelujen piirissä. Ensimmäinen infotilaisuus asiasta oli juuri 12.1. aamupäivällä ja tilaisuus tallennetaan. Asia etenee huhtikuussa päätöksentekoon ja uusi avustuskausi alkaa toukokuussa.
- Olli Salin kertoi digituen koordinaatioryhmän työn etenemisestä. (Materiaalia on jaettu neuvostolle.) Keskusteltiin hankeideasta, joka oli esillä vanhusneuvoston ja työvaliokunnan kokouksissa marraskuussa. Asiaan liittyväksi kysymykseksi todettiin mm., kuka maksaa tietoliikenneyhteydet jatkossa. Kyseessä on tärkeä asia valtakunnallisestikin.

14. Tiedotusasiat

- Pikaraitiovaunun esteettömyyskatselmointi: vanhus- ja vammaisneuvostoille on tiedotettu tulossa olevasta katselmoinnista, joka on aikaisintaan helmikuussa. Käyttäjätestauksesta kiinnostuneiksi ilmoittautuivat Lahja, Päivi, Pirjo-Liisa, Reetta, Marja ja Jade-yhteisö. Tieto välitetään HSL:n valmistelijalle.
- Kuusikko-kaupunkien vanhusneuvostojen sihteereillä on yhteistyörinki, jonka puitteissa on onnistuttu sopimaan uuden valtakunnallisen vanhusasiavaltuutetun (Päivi Topo) tapaaminen 7.3. Vanhusneuvosto toivoo myös tapaamista valtuutetun kanssa.
- Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen tapaamista odotellaan. Sovittiin, että Helsinki ja Vantaa tarjoavat apua etäkokouksen järjestämiseen Kauniaisille, joka olisi järjestämismuorossa.

15. HSL:n eläkeikäisten lippujen hinnoittelu ja palvelut sekä ajatus maksuttomasta joukkoliikenteestä

HSL:n johdon edustajaa oli pyydetty esittelemään HSL:n seniorialennuksia, palvelujen digitalisoitumista ja sitä, onko selvitetty mahdollisuutta maksuttomaan joukkoliikenteeseen. HSL:n asiakkuusosaston päällikkö Mari Flink esitelti asiaa. (Diaesitys jaettu/jaetaan neuvostolle.)

Keskusteltiin lippujen ostamisesta ja hinnoista. Palvelupisteitä on paljon, mutta kaupoissa ja kioskeissa peritään lisämaksu. HSL:n ainoa oma palvelupiste on Rautatieasemalla. Siellä on myös tarjolla neuvontaa digipalvelujen käyttöön ja tätä tullaan mahdollisesti laajentamaan.

Käsiteltiin lipun hinnan merkitystä liikkumismuodon valintakriteerinä. HSL:n näkökulmasta hinta tai edes maksuttomuus ei juurikaan vaikuta yksityisautoilua vähentävästi, mutta vähentävät pyöräilyä ja kävelyä. Vähävaraisten liikkumismahdollisuuksiin hinta-asiat kuitenkin vaikuttavat paljon.

Palvelujen käyttö on digitalisoitumassa. HSL näkee entistä useampien valitsevan sovelluksella asiointin ja tätä myös tuetaan. Kaikki ikääntyvät eivät digiasiointiin kuitenkin kykene, eikä kaikilla edes ole älypuhelin. Maksukortit ovat osalle asiakkaista tärkeitä tai jopa välttämättömiä.

HSL:n taloustilanne on heikentynyt koronan myötä, kun lipputulot ovat vähentyneet. Kuntien osuutta on vastaavasti jouduttu kasvattamaan.

Seniorialennus on tällä hetkellä kausikortissa ja vain 70 vuotta täyttäneille. Ikärakenteen muutoksia seurataan. Vanhusneuvoston kanta on ollut, että alennus tarvitaan kaikkiin lippumuotoihin. Todettiin useissa puheenvuoroissa, että kertalipun seniorialennus pitäisikin saada takaisin. Keskusteltiin myös rollaattorien kanssa matkustamisesta, pikaratikoiden pitkästä pysäkinväleistä. Kuultiin, että ensi vuonna tulee sellainen parannus, että kun täyttää 70 vuotta, oikeus seniorialennukseen päivittyy lipun ostossa automaattisesti.

Ajatusta maksuttomasta joukkoliikenteestä nousee silloin tällöin, mutta se tarkoittaisi, että lipputulosten osuus HSL:n taloudesta loppuisi kokonaan. Kunnat eivät halua lisätä omaa maksuosuuttaan entisestään. Maksuttomuutta tiettyille asiakasryhmille, kuten työttömille, on myös silloin tällöin esitetty.

Todettiin joukkoliikenne edelleenkin erittäin tärkeäksi aihepiiriksi eläkeläisten ja vanhusneuvoston näkökulmasta. Keskustelu HSL:n kanssa oli tarpeellinen ja sitä jatketaan. Vanhusneuvosto tekee mahdollisesti asiasta kannanoton.

16. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.37 ja kiitti kaikkia aktiivisesta osallistumisesta.

Puheenjohtaja
Auni-Marja Vilavaara

Sihteeri
Outi Paulig

Muistion tarkastajat

Päivi Riihilahti-Syvänen

Lahja Sjöblom